

Porovnání vybraných meteorologických charakteristik

Ivo Rolčík Volary

na horách severu a jihu Česka

Jan Procházka Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta zemědělská a technologická

Pavel Lipina Český hydrometeorologický ústav, pobočka Ostrava

Meteorologická konference **Jizerka 2022**

17. – 19. 5. 2022, Jizerka, Jizerské hory

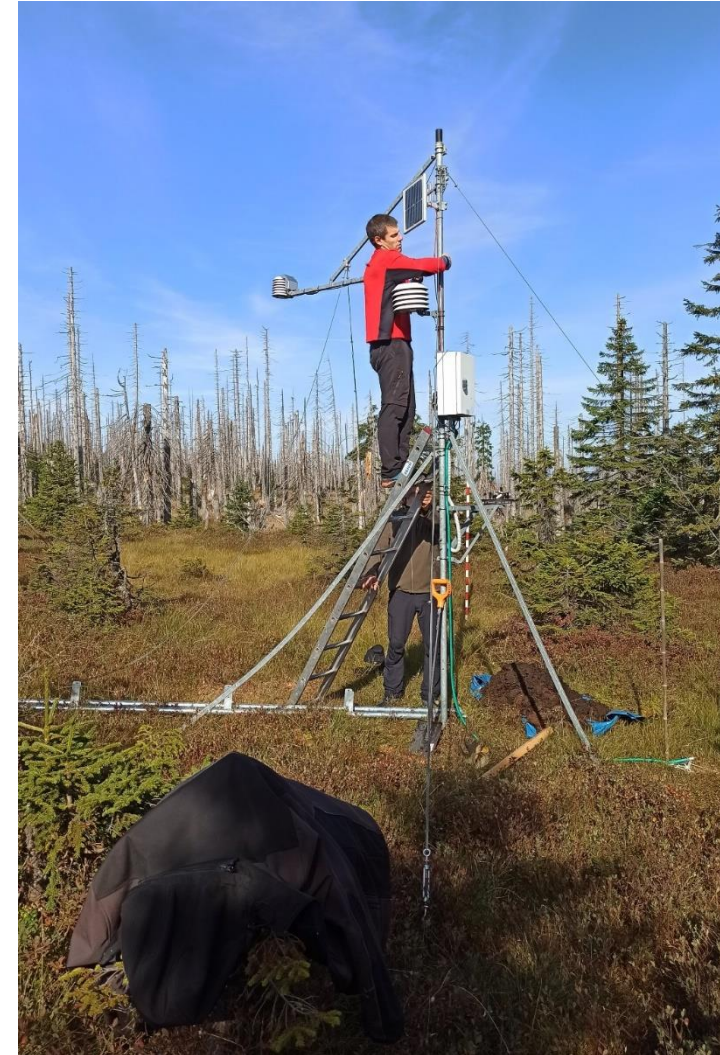
Úvod

Technický rozvoj v oblasti automatizace meteorologických stanic, přenosu a správy dat, rozvoj komunikačních a informačních technologií přinesly i širší možnosti v oblasti instalací a provozu meteorologických stanic a spolupráce na poli meteorologie.

To umožnilo rozšířit pozorování a záznamy meteorologických dat i do míst, kde to bylo vždy náročnější, do odlehlých horských oblastí.

Následně pod tímto jakýmsi ostřejším drobnohledem bylo možno přesněji vyzorovat jak rozdíly a dynamiku meteorologických prvků v rámci Šumavy, tak i jisté rozdíly mezi Šumavou a horami na severu našeho území.

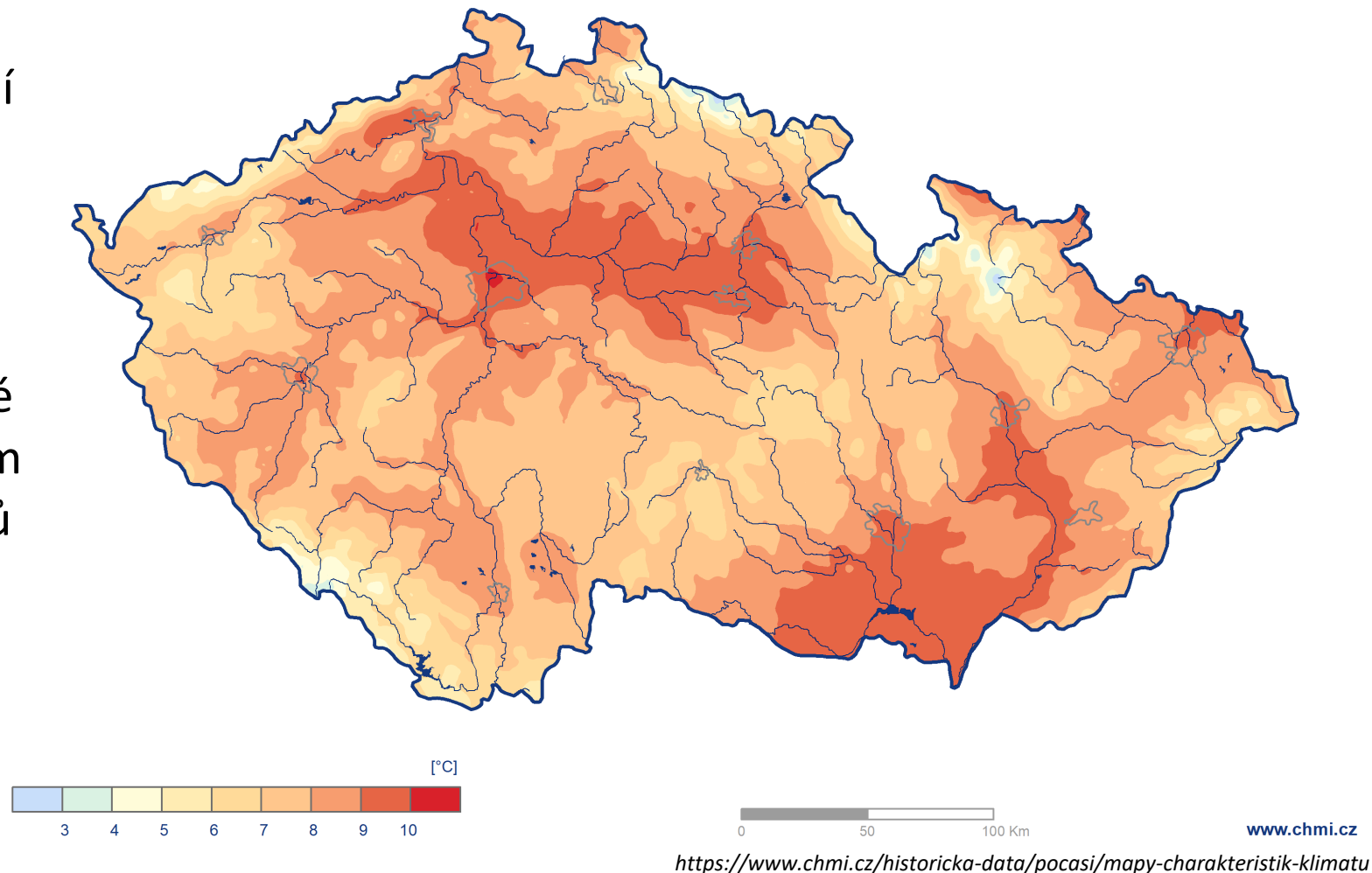
Cílem příspěvku je na příkladu Šumavy a Jizerských hor, potažmo Krkonoš, specifikovat některé rozdíly mezi severem a jihem Česka především pokud jde o průměrnou teplotu vzduchu a vybrané teplotní charakteristiky.

Úvod

Průměrná roční teplota vzduchu za období 1981–2010

Z hlediska teploty vzduchu nám není známo žádné konkrétní porovnání meteorologických měření na srovnatelných stanicích Šumavy a severních pohraničních hor. Neurčité rozdíly naznačují klimatické atlasy a klimatické klasifikace, ovšem bez konkrétních srovnávaných údajů mezi horskými stanicemi na severu a jihu Česka (?).

Podstata výběru stanic

Z mapy meteorologických stanic se může zdát, že klimatologických stanic je dostatek, nicméně těch horských s delší datovou řadou zase tolik není.

To ovlivnilo i následný výběr srovnávaných stanic.

Horská stanice (různý pohled na definici)

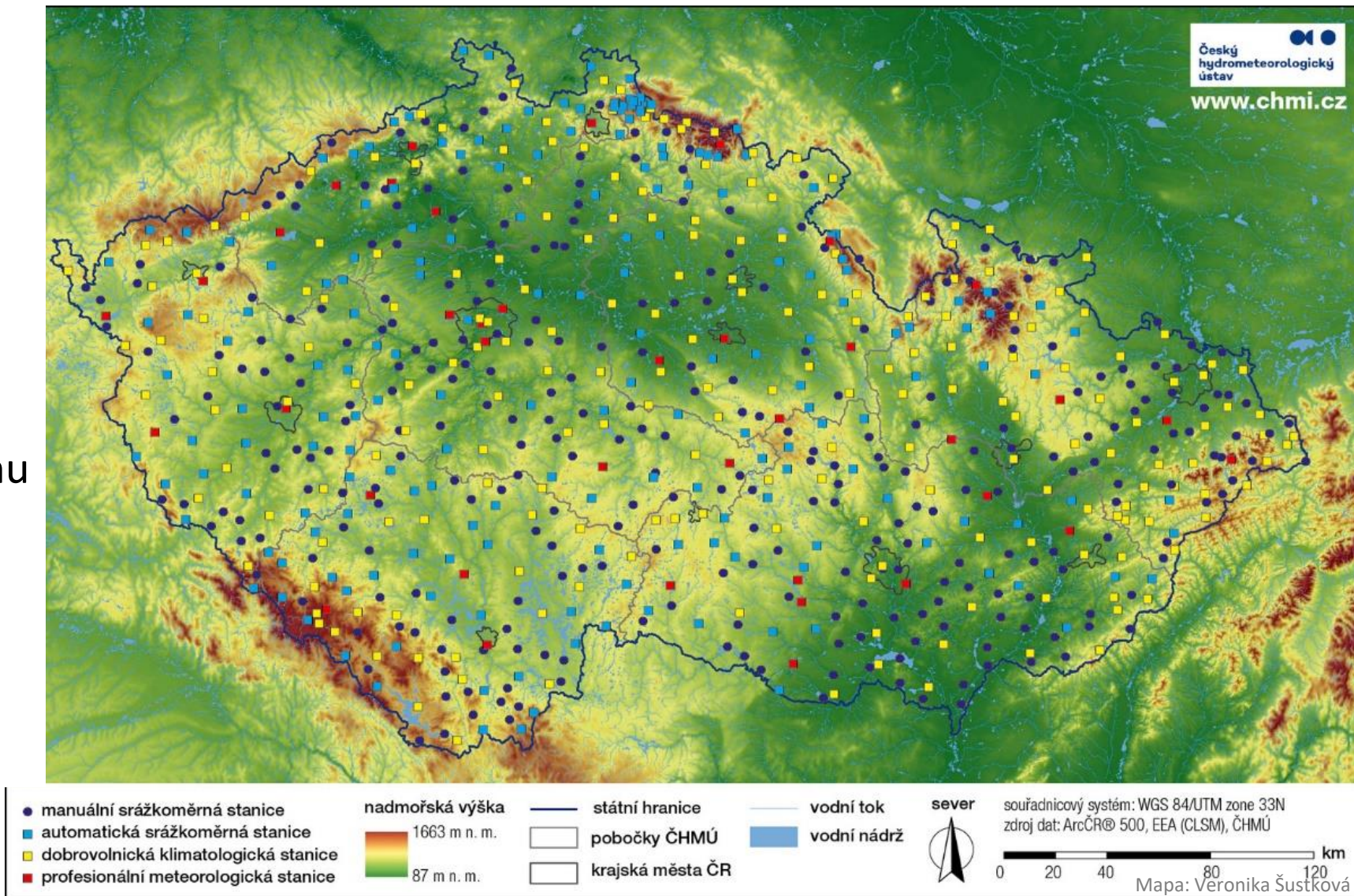
Stanice umístěna v horském terénu a s nadmořskou výškou nad:

1 000 m

800 m

750 m ..... ?

Mapa meteorologických stanic ČHMÚ k 1. květnu 2020.

Pavel Lipina, Anna Valeriánová: Jak získáváme data. Měření a pozorování na meteorologických a klimatologických stanicích Vesmír 99, 420, 2020/7

Podstata výběru stanic a hodnocení dat

Při výběru porovnávaných stanic na „jihu“ a „severu“ byla snaha zvolit stanice ve srovnatelné nadm. výšce, na lokalitách s podobnou konfigurací terénu a s dostupnou řadou odpovídajících měření.

Protože jsme chtěli hodnotit i nejvyšší polohy na naší straně Šumavy a u všech stanic stejně dlouhé řady dat, byla v podstatě limitujícím obdobím počátku hodnocení instalace naší první vrcholové stanice Plechý na podzim roku 2014.

I proto se v porovnání jižních a severních pohoří vyskytuje kromě šumavských a jizerskohorských stanic i krkonošská Labská bouda, právě pro porovnání nejvyšších poloh.

Šumavské a jizerskohorské, potažmo krkonošské stanice vzhledem k jejich historii a dostupnosti dat, současně i záměru hodnotit poslední roky, které i nezávislý pozorovatel vnímá nejintenzivněji, nabízejí několik zajímavých dat a předpokládaných rozdílů i za období 2015–2021.

Hodnoceny byly roční průměry teploty vzduchu a charakteristiky ročního počtu dnů, zejména letních a ledových, s tím do určité míry souvisí i počet dnů se sněhovou pokrývkou.

U měsíčních charakteristik teploty vzduchu, počtu ledových dnů a dnů se sněhovou pokrývkou byl hodnocen jejich průběh během roku.

Pro orientační porovnání klimatu (teplotních poměrů) horských oblastí na severu a jihu Česka jsme zvolili tři dvojice meteorologických stanic na Šumavě a v Jizerských horách, potažmo Krkonoších.

Desná, 772 m n. m.

Klimatologická stanice Desná, Souš (dále jen Desná) se nachází v rovinatém terénu nad údolím potoka Černá Desná mezi Desenským hřebenem a Vlašským hřebenem, jež se s mírnými sklony svažují do údolí. Její historie je víceméně spjatá se stejnojmennou přehradou, na jejíž hrázi s roztroušenou zástavbou se také nachází. Desná pak v rámci Jizerských hor disponuje prakticky nejkompaktnější řadou pozorování.

Porovnávané stanice „střední polohy“

Volary, 760 m n. m.

Klimatologická stanice Volary, město (dále jen Volary) byla zřízena v roce 2007 v jihozápadní části města, jež je situováno podél Volarského potoka do široké kotliny severního výběžku Vltavické brázdy obklopené tisícovkami Želnavské vrchoviny na jihovýchodě a jižním výběžkem Boubínské hornatiny na severozápadě. Tato soukromá stanice disponuje souvislou řadou pozorování od roku 2007.

Jizerka, 858 m n. m.

Klimatologická stanice Kořenov, Jizerka (dále jen Jizerka) je umístěna v rámci roztroušené zástavby stejnojmenné osady, jež leží na Malé Jizerské louce mezi Vlašským a Středním jizerským hřbetem Jizerských hor. Stanice Jizerka má poměrně bohatou historii, která ovšem zahrnuje i velmi časté mezery, tudíž souvislá řada dat k dnešnímu dni je k dispozici jen od roku 2009, kdy zde byla instalována automatická stanice.

© JIRKA JIROUŠEK - WWW.NEBESKE.CZ

Porovnávané stanice „vyšší polohy“

Borová Lada, 892 m n. m.

Meteorologická stanice Borová Lada je umístěna v centru stejnojmenné obce situované podél Teplé Vltavy, v širokém údolí s nevysokými okolními vrcholy náležícím k Šumavským pláním. Meteorologická pozorování srážek a sněhu mají na Borových Ladách delší historii. Soustavná měření teploty vzduchu zde zahájil pan Antonín Vojvodík již v roce 1988, automatická stanice ČHMÚ zde byla ovšem instalována až v roce 2015, odkdy jsou tato data volně dostupná.

© JIRKA JIROUŠEK - WWW.NEBESKE.CZ

Labská bouda, 1320 m n. m.

Klimatologická stanice Labská bouda je umístěna na rozsáhlé náhorní plošině Labské louky mezi nejvyššími vrcholy západních Krkonoš. Na Labské boudě bylo započato klimatologické měření v roce 1979, automatická klimatologická stanice zde byla instalována již v roce 2002, nicméně bez výpadků v měřeních je zde k dispozici souvislá řada dat (teploty vzduchu) až od roku 2013.

Porovnávané stanice „nejvyšší polohy“

Plechý, 1344 m n. m.

Klimatologická stanice Plechý leží mezi nejvyššími vrcholy jihovýchodní Šumavy v oblasti náhorního vrchoviště Rakouská louka. Automatická stanice byla instalována v roce 2014, několik let předtím zde probíhala expediční měření sněhu, pravidelnější záznamy o výšce sněhu jsou z Rakouské louky díky NP a HS Šumava zpracovány od podzimu 1997. Nedaleko od stanice je totalizátor ČHMÚ, odkud jsou k dispozici úhrny srážek od r. 1995.

Výsledky orientačního porovnání

Rozdíly průměrné roční teploty vzduchu mezi stanicemi na jihu a severu Česka:

Volary x Desná 0,8 °C   Borová Lada x Jizerka 0,6 °C   Plechý a Labská bouda 1,1 °C

Poměr letních dnů na stanicích Volary a Desná byl za posledních 7 let v průměru 37 ku 20, na stanicích Borová Lada a Jizerka 26 ku 15, Plechý a Labská bouda 4 ku 1 za rok.

U počtu ledových dnů na stanicích Volary a Desná je to za posledních 7 let v průměru 24 ku 45, na stanicích Borová Lada a Jizerka 29 ku 54 a na stanicích Plechý a Labská bouda 71 ku 95 za rok

Výrazné rozdíly v počtu dnů se sněhovou pokrývkou se projevují ve středních a vyšších polohách.

Průměrné roční charakteristiky na porovnávaných meteorologických stanicích za období 2015–2021

Stanice, m n. m.	Volary, 760	Desná, 772	B. Lada, 892	Jizerka, 858	Plechý, 1344	Labská, 1320
Průměrná teplota (°C)	7,0	6,2	5,6	5,0	4,6	3,5
PD ledových	24	45	29	54	71	95
PD mrazových	153	146	185	189	154	173
PD letních	37	20	26	15	4	1
PD se sněhem	75	124	99	132	174	184
Průměrná SCEmax (cm)	31	80	43	77	147	186
Roční srážky (mm)	765	1156	878	1113	1480	1549

PD – počet dnů, SCEmax – maximální výška sněhové pokrývky

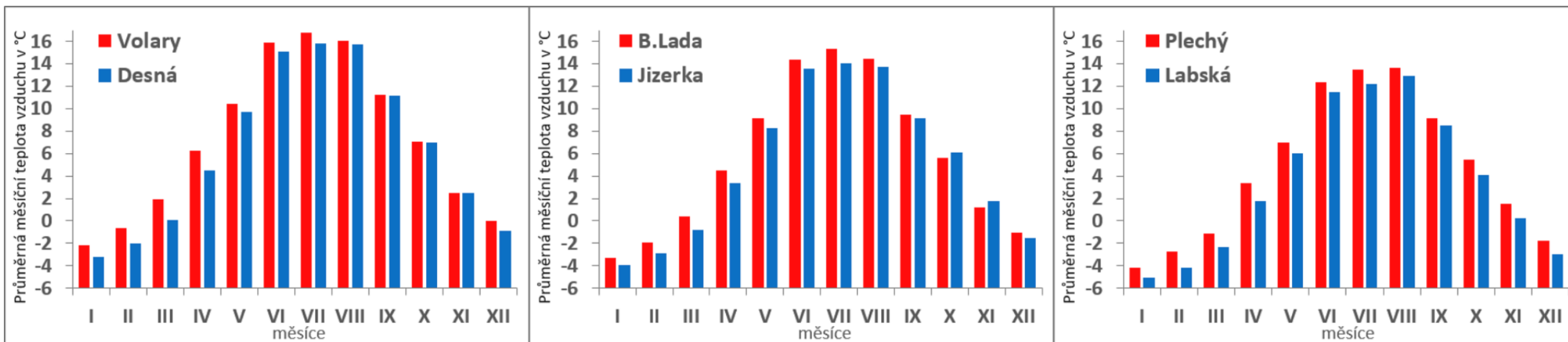

Výsledky orientačního porovnání

Nepoměrně zajímavější je porovnání průběhu průměrné měsíční teploty během roku.

Zde se ukázalo, že měsíce v první polovině roku jsou na jihu o poznání teplejší než na severu, zatímco na podzim se tento rozdíl poněkud ztrácí. I když na hřebenech hor je ten rozdíl výrazný i na podzim, zřejmě kvůli častějšímu výskytu teplejších inverzních situací na jihu Česka. Nejvyšší rozdíl mezi jihem a severem v průměrné měsíční teplotě vzduchu byl na stanicích Volary a Desná v březnu a dubnu (1,8 °C), dále pak v únoru (1,3 °C), na stanicích Borová Lada a Jizerka v březnu, dubnu a červenci (1,2 °C, 1,1 °C, resp. 1,3 °C) a na stanicích Plechý a Labská bouda v dubnu (1,6 °C), v únoru a říjnu (1,4 °C).

Průměrná měsíční teplota vzduchu za období 2015–2021

Výsledky orientačního porovnání

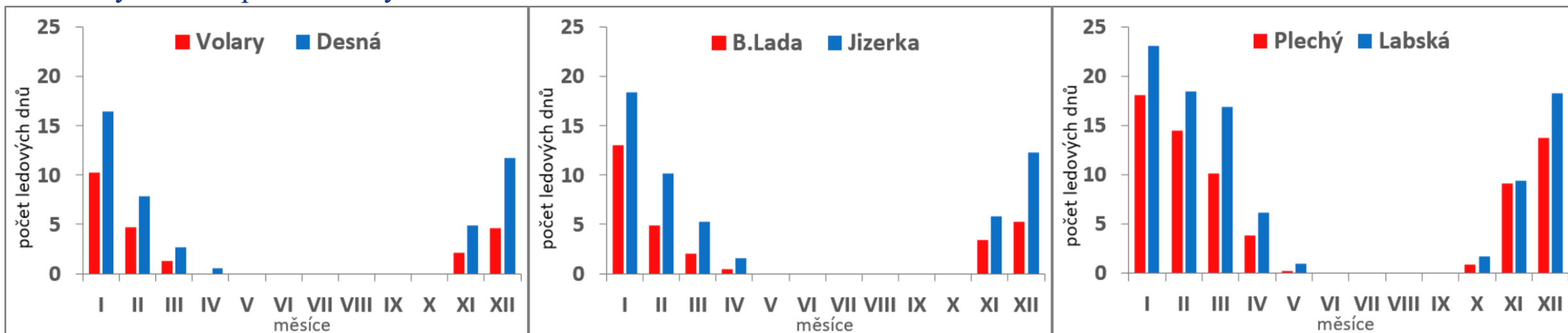
Zajímavé je porovnání počtu dnů ledových, tj. dnů, kdy maximální teplota vzduchu byla nižší než 0 °C.

U počtu ledových dnů byl zaznamenán jejich standardně nižší výskyt na jihu Česka.

Na stanicích Volary a Desná je poměr za posledních 7 let v průměru 24 ku 45, na stanicích Borová Lada a Jizerka v průměru 29 ku 54 a na stanicích Plechý a Labská bouda v průměru 71 ku 95 ledových dnů za rok.

Zjevné jsou výše uvedené rozdíly během roku, jedině snad na hřebenu hor v měsíci listopadu je počet ledových dnů vyrovnaný.

Průměrný měsíční počet ledových dnů za období 2015–2021

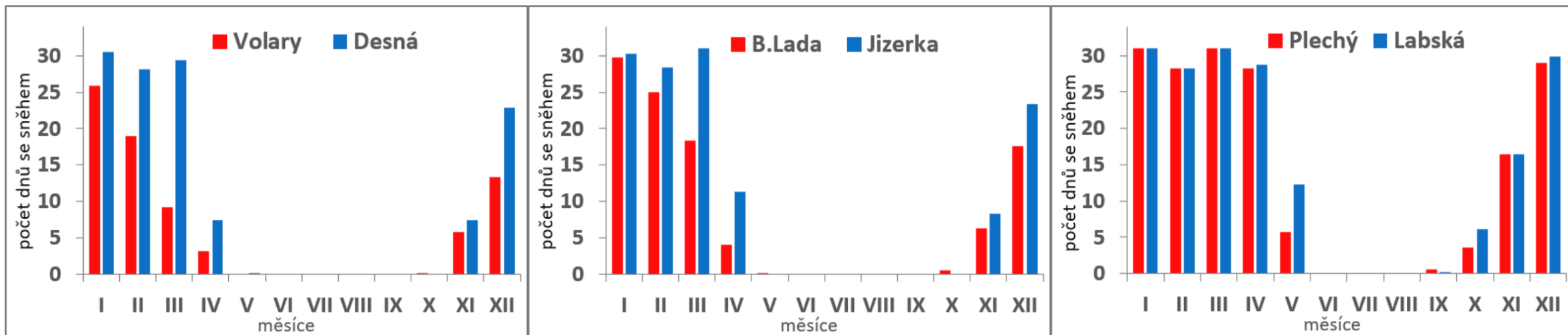

Výsledky orientačního porovnání

Sněhové charakteristiky závisí do značné míry na množství srážek na dané lokalitě, ale také do značné míry na teplotních podmínkách. Proto jsme si je dovolili do hodnocení v rámci tohoto příspěvku zahrnout také. Rozdíly v průměrné teplotě vzduchu a počtu ledových dnů poměrně dobře odpovídají i rozdílům v počtu dnů se sněhovou pokrývkou, jež se projevují v největší míře opět zejména na jaře a zejména ve středních a vyšších polohách. Nejvyšší rozdíl u stanic Volary a Desná, resp. Borová Lada a Jizerka jsou v březnu a dubnu

Průměrný měsíční počet dnů se sněhem za období 2015–2021

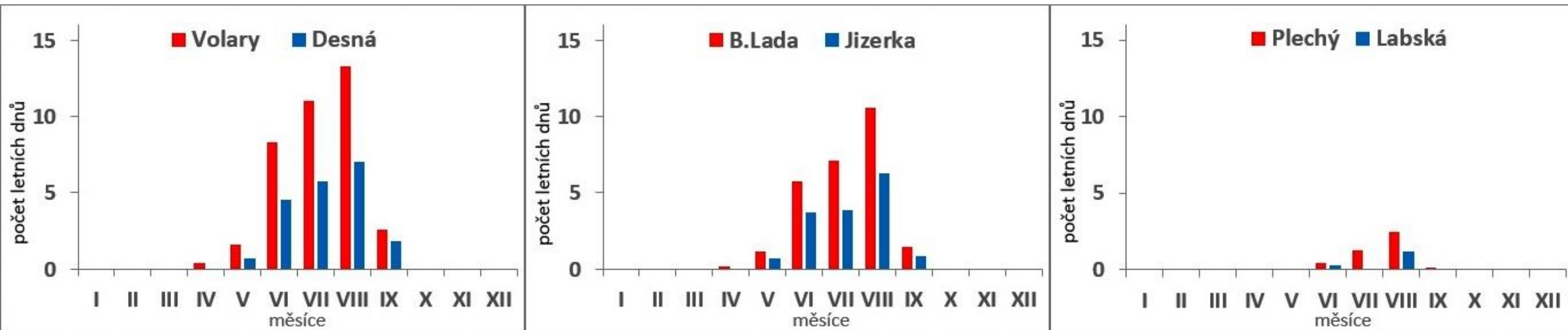
Výsledky orientačního porovnání

Letní dny, tj. dny s maximální teplotou vzduchu alespoň 25 °C, se sice na hřebenech hor objevují spíše jen sporadicky, ale střední a vyšší polohy hor jich zaznamenaly dostatečné množství.

V porovnání s výrazně vyšším výskytem na jihu Česka. Na stanicích Volary a Desná je to za posledních 7 let v průměru 37 ku 20 a na stanicích Borová Lada a Jizerka v průměru 26 ku 15 letních dnů za rok.

Nejvyšší počet letních dnů je pak zpravidla zaznamenáván v měsíci srpnu.

Průměrný měsíční počet letních dnů za období 2015–2021

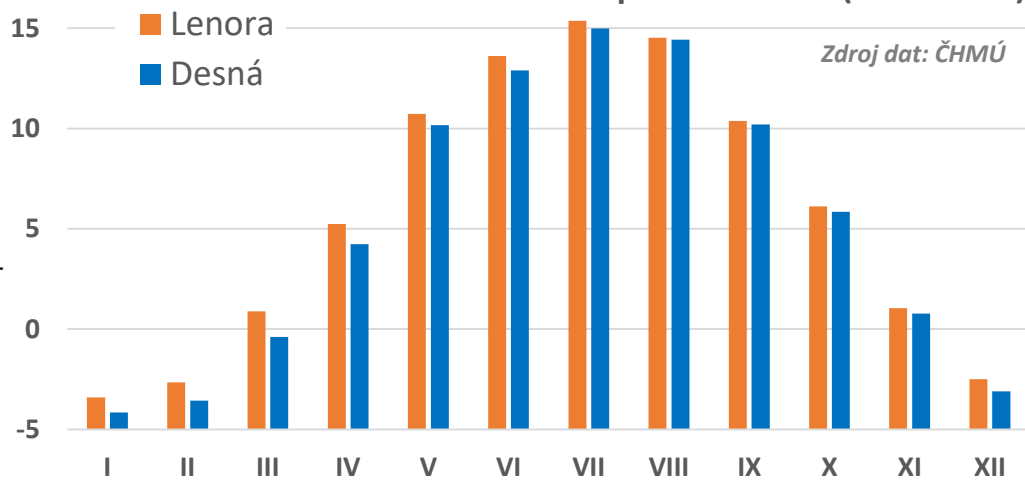

Výsledky orientačního porovnání

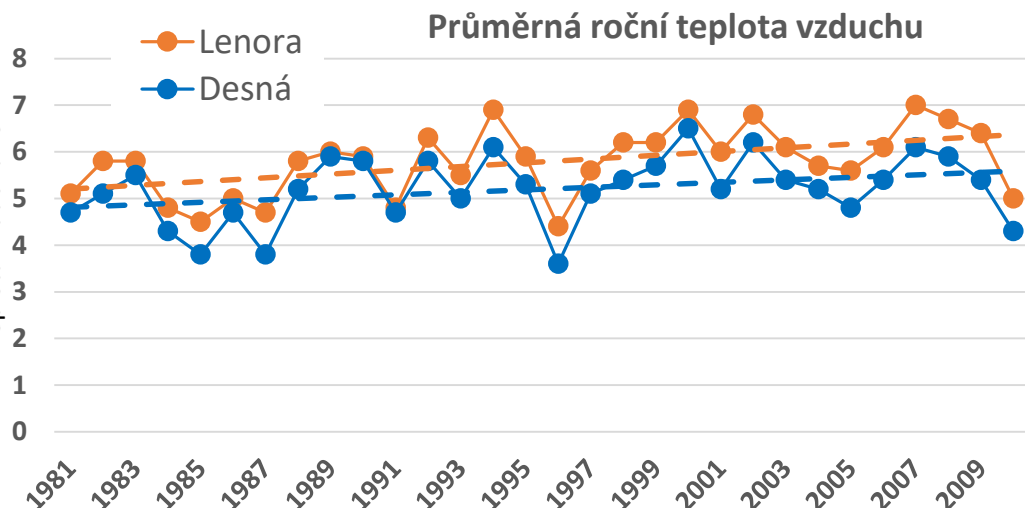
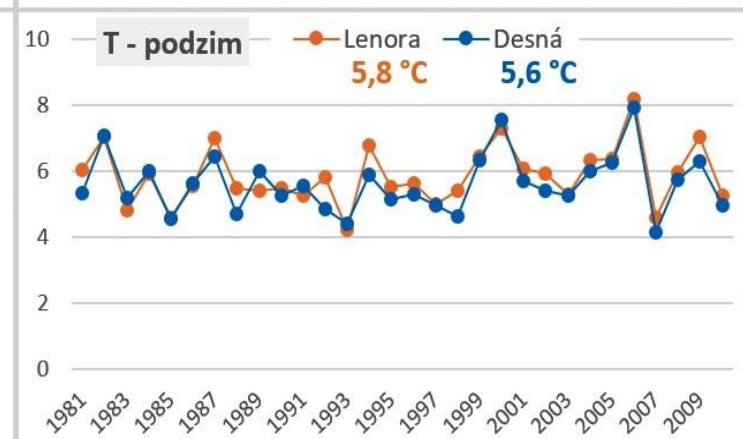
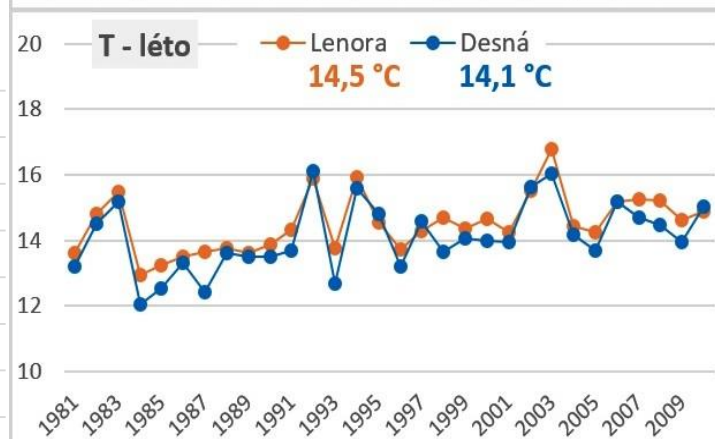
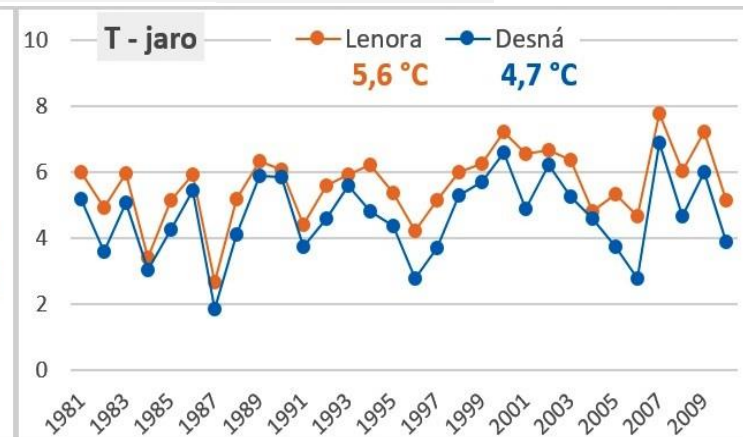
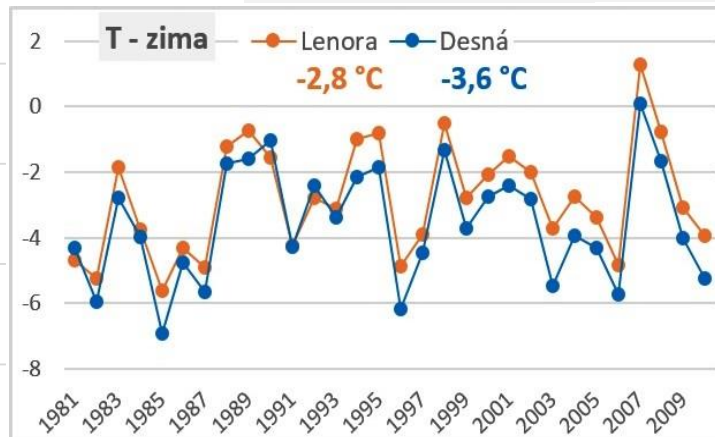
Z dlouhodobějších řad sledování teploty vzduchu se nabízí porovnání meteorologických stanic Lenora, Houžná a Desná, Souš za 30leté období 1981-2010 (stanice Lenora, Houžná byla v roce 2018 zrušena)

Průměrná měsíční teplota vzduchu (1981-2010)

Zdroj dat: ČHMÚ

Lenora, Houžná Teplota 1981-2010 **Desná, Souš**
804 m n. m. **5,8 °C** **5,2 °C** **772 m n. m.**

Zde uvedené dlouhodobější rozdíly T odpovídají rozdílům zjištěným porovnáním stanic Volary x Desná a Borová Lada x Jizerka z let 2015-2021.

Děkujeme za pozornost :)

Meteorologická konference Jizerka 2022

17. – 19. 5. 2022, Jizerka, Jizerské hory